

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุช

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

มิถุนายน ๒๕๕๐

เกริ่นนำ

- **วัตถุประสงค์**ของบทความ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา รวมถึงความเป็นมาและความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

1 พระราชกรณียกิจด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนา

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติดีและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด”

(พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะครู และนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล
วันจันทร์ที่ 27 กรกฎาคม 2524)

- นับตั้งแต่ทรงขึ้นครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงส่งเสริมการศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศโดยรวม
- โครงการด้านการศึกษาของพระองค์มีความหลากหลาย เช่น
 - การอุดหนุนงบประมาณให้โรงเรียน วัด เพื่อจัดการศึกษาให้คนจน
 - การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนยอดเยี่ยม เพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512
 - โครงการจัดทำสารานุกรมในสาขาต่างๆเป็นภาษาไทย
 - สนับสนุนการเรียนรู้นอกระบบและการแลกเปลี่ยนข้อมูล

2 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน

- **การพัฒนาคนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง** คือการพัฒนาให้แต่ละคนมีหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง/ครอบครัว/ชุมชน/ชาติ ให้สามารถพึ่งตนเองได้และก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ตลอดจนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ
- **แนวทางการพัฒนาคนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นการฝึกให้คิด-พูด-ทำอย่างพอดี พอเหมาะ พอควร บนหลักเหตุผล ไม่ประมาท โดยใช้สติและปัญญาในทางที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอุ้มชูตัวเองและครอบครัวได้ โดยไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข-รู้จักสามัคคี อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน และมีค่านิยมที่ดีงาม ร่วมรักษาคุณค่าของความเป็นไทย
- **การขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจพอเพียง** ให้เป็นวัฒนธรรมหลักในการใช้ชีวิตของคนในสังคม ต้องมีกระบวนการหล่อหลอม ให้ทุกคนมีความเชื่อมั่น และสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว

3 การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

- **เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง** คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์/ความเป็นไทย
- การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการได้ใน 2 ส่วน
 - 1 การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ
 - 2 การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย
 - การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน
 - การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน
- การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น **ครู**เป็นบุคลากรที่สำคัญ ในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง/ไม่พอเพียงของตนเองได้ และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

4 การเรียนรู้ในห้องเรียน : มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

- การเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุอยู่แล้วใน *สาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์* ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี มาตรฐานเรียนรู้ที่เน้นให้ *เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้*
- คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ของ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอน หรือ มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละชั้นปี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละวัย

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเอง และรู้จักช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายของตนเอง สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง

ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 3
1. รู้จักช่วยเหลือตนเอง	1. ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและครอบครัวอย่างมีความรับผิดชอบ	1. รู้จักช่วยเหลือครอบครัว และชุมชน
2. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	2. รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	2. รู้จักเลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
3. รู้จักการออม	3. มีวินัยในการใช้จ่าย	3. วิเคราะห์รายรับ- รายจ่าย ของตนเอง
4. รู้จักการแบ่งปันสิ่งของที่มีให้กับผู้อื่น	4. รู้จักการแบ่งปันสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่น	4. รู้จักเสียสละแบ่งปันทรัพยากรที่มี เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
	5. ปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข	5. ชื่นชมและปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 6
1. เข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ปฏิบัติตนตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง	1. เข้าใจระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรในชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. สำรวจ สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ปัญหา	2. วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในชุมชน	2. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่ายของตนเอง และวางแผนการใช้จ่ายตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง.	3. เข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว และนำหลักคิดพอเพียงมาลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว	3. วิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สำรวจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น	4. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	4. รวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และในมิติต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้ตัว เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการพัฒนาชุมชน และสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
1. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย หลักปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	1. สำรวจวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไข การพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจบนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง	1. สำรวจวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไข การพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

<p>2. สามารถนำหลักการ แนวคิด ของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ ในการจัดการทรัพยากรที่มี อยู่ของตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน</p>	<p>2. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พัฒนาชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ บนพื้นฐานของ หลักเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>2. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พัฒนาชุมชน ด้าน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น บน พื้นฐานของหลักเศรษฐกิจ พอเพียง</p>
--	--	--

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดี สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้ โดยเน้นเข้าใจความพอเพียง ระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไร แยกแยกหรือสามัคคี เป็นต้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 6
<p>1. เข้าใจและวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กร วิสาหกิจชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>1. เข้าใจและวิเคราะห์การพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>1. เข้าใจและวิเคราะห์การพัฒนาประเทศ ให้ก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>
<p>2. ตระหนักในความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กร วิสาหกิจชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>2. ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>2. ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>
<p>3. นำแนวทางการบริหารจัดการองค์กรวิสาหกิจชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต</p>	<p>3. นำแนวทางการพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต</p>	<p>3. นำหลักการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต</p>

5 การเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ความเป็นมา

- เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องนามธรรม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก จึงเริ่มจากการค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และชัดเจน
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ
 - พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในด้านต่างๆ โดยการดำเนินกิจกรรมต้องนำไปสู่ความยั่งยืนของผล
 - ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความรู้ อย่างรอบคอบระมัดระวัง ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น อดทน มีความเพียร มีวินัย มีสัมมาคารวะ รู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคม ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ สืบสานวัฒนธรรมไทย
- นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ ทุกสาระเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- กิจกรรมสามารถมีความหลากหลายของเนื้อหา แล้วแต่ตามสภาวะภูมิสังคมของแต่ละโรงเรียน แต่ที่สุดแล้วต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน มีวิถีคิด อุปนิสัยและพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการหลักโดยนักเรียน และมีครูเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุน
 - จำนวน นักเรียน/ครู ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ไม่ควรน้อยกว่า ๒๕% ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน
 - นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ควรมีความประพฤติดี สมารถใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดี และมีสุขภาพดี
 - ครูที่เข้าร่วมโครงการก็ควรมีความประพฤติดี สมารถใจ และมีความพร้อม ในการเข้าร่วมกิจกรรม
- เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม ของโรงเรียน และสามารถขยายผลออกสู่ชุมชนได้

- **พอประมาณกับภูมิสังคม** : สอดคล้องกับ ความต้องการ/ความจำเป็น ของ โรงเรียน/คนในชุมชน และเหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต
- **สมเหตุสมผล** : มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลัก วิชาการที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดของโครงการแสดงถึงความรอบคอบของการ วางแผนดำเนินโครงการ
- **ภูมิคุ้มกันที่ดี** : การวางแผนโครงการคำนึงถึง ความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ โดยมีข้อเสนอทางเลือก หากมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้น
- **ส่งเสริม ความรู้และคุณธรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม** : กิจกรรมต่างๆ ต้องส่งเสริม ให้ผู้เข้าร่วม มีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ได้มีการพัฒนาทักษะในด้าน ต่างๆ ส่งเสริมการมีคุณธรรม (เช่น ความมีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์ สุจริต มีความกตัญญูกตเวที มีสติปัญญา แยกแยะถูกผิด ควรวไม่ควรว มีความ ขยันหมั่นเพียร อดทน สนใจใฝ่รู้ มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือผู้อื่น และทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม)

ตัวอย่างกิจกรรม

- **การจัดการ การผลิต/การบริโภค** ในโรงเรียน/ชุมชน ให้เกิดความพอเพียง และ สมดุล – กินพอดี อยู่พอดี – เช่น โครงการอาหารกลางวัน การส่งเสริมการผลิต เกษตรอินทรีย์ / เกษตรผสมผสาน บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การรักษา สมดุลของสังคม และธรรมชาติ
- **การพัฒนาอาชีพ/สร้างรายได้เสริม** โดยประยุกต์ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิด ประโยชน์สูงสุด หรือโดยการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือ ต่อยอดกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น
- **การจัดการ และการจัดระบบองค์กรความร่วมมือ** ทางการเงิน การผลิต การตลาด เช่น การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การจัดตั้งสหกรณ์รูปแบบต่างๆ การจัดตั้งธนาคารโรงเรียน เป็นต้น
- **การจัดการ (รักษา/ฟื้นฟู) ทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม/ขยะ** ทั้งในโรงเรียน และในชุมชน อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักวิชาการ ความประหยัด ความรอบคอบ
- **การจัดการระบบพลังงานของโรงเรียน/ชุมชน** ให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น (ประหยัด ผลิตเอง / ทดแทน)
- **การอนุเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาส** ช่วยเหลือ คนยากจน ผู้ด้อยโอกาส (เช่น ผู้ป่วยโรคเอดส์ เด็กกำพร้า เด็กยากจน) ในสังคม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- **การสร้างจิตสำนึก รักท้องถิ่น/รักชุมชน** เช่น การรักษา/ฟื้นฟู ประเพณี/ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์/โบราณสถาน การ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ/มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

- การสร้างจิตสำนึกรักชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ เช่น รณรงค์การเห็นคุณค่าของสินค้าไทย การเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของชาติ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ การเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ การเรียนรู้คำสอนในศาสนา การฝึกปฏิบัติธรรม เป็นต้น

6 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

การขับเคลื่อนภายใต้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

- คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน มีฯพณฯ องคมนตรีนายแพทย์เกษม วัฒนชัยเป็นที่ปรึกษาเกียรติยศ มี ดร.ปริญานุกษ์ พิบูลสรารุช เป็นประธาน มีผู้แทนและนักวิชาการจากองค์กรต่างๆ ร่วมเป็นคณะทำงาน ๑๒ คน และมีเจ้าหน้าที่โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง และเจ้าหน้าที่สศช. ร่วมเป็นฝ่ายเลขานุการฯ
- อำนาจหน้าที่หลัก คือการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรด้านการศึกษาในระดับต่างๆ ทั้งในและนอกระบบ สามารถนำหลักปรัชญาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา จัดการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม
- วิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อน คือ **สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์** เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญา และให้บุคลากรด้านการศึกษา สามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักปรัชญา ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุข
- กรอบการขับเคลื่อนมี 3 ด้าน คือ การเชื่อมโยงประสานเครือข่าย การพัฒนาวิชาการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
 - แต่ละองค์กรมีแผนงานแผนปฏิบัติงานของตนเอง และใช้ทรัพยากรของตนเอง
 - ทุกละดับหลักความร่วมมือกันขับเคลื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมพลังขยายผล
 - ร่วมมือกับพันธมิตรนอกเครือข่าย เพื่อขยายผล

กิจกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี2549

- โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง ทก.
 - ค้นหา และรับสมัครโรงเรียนเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง
 - ผลิตส์อวอร์ดทัศน์ “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

- **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**
 - โครงการประกวดสื่อประกอบการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - โครงการจัดทำสารานุกรมเศรษฐกิจพอเพียง
 - โครงการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทฯ (คำพ่อสอน)
- **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)**
 - การปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้
 - โครงการประกวดโครงงานเฉลิมพระเกียรติฉลอง ๖๐ ปีครองราชย์
- **สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)**
 - การจัดทำโครงการภายในสถาบันการศึกษาของ สอศ.
 - จัดทำหนังสือ “พอเพียงตามคำพ่อสอน” เพื่อสรุป ๓๐ โครงการ
 - การพัฒนาตัวชี้วัด KPI เพื่อปรับปรุงเนื้อหาสาระ
- **สำนักบริหารงานการศึกษาเอกชน (กศ.น.)**
 - การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน 4 ภูมิภาค
 - การจัดทำ Cut Out พระบรมราโชวาทที่เกี่ยวข้องหน้าสถานศึกษา
 - โครงการประกวดเรียงความ “รักพ่อต้องพอเพียง”
 - จัดทำสื่อต้นแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- **สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)**
 - การจัดการเรียนการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเนื้อหาสาระในทุกช่วงชั้น
 - การจัดโครงการต่างๆ ที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ธนาคารความดี การป้องกันการติดยาเสพติดและสารเสพติด การปลูกผักปลอดสารพิษ การพัฒนากิจกรรมผู้เรียนแบบบูรณาการ เป็นต้น
- **สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (สนศ.)**
 - โครงการนำร่องโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม เขตสายไหม โรงเรียนพรหมราชกุฎรังสรรค์ เขตบางบอน โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เขตบางขุนเทียน
- **สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)**
 - โครงการพัฒนาฐานรากประชาธิปไตยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- **ธนาคารไทยพาณิชย์**
 - โครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

7 การขับเคลื่อนเครือข่ายโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงปี 2550

ความเป็นมา

- กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้แต่งตั้ง**คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา** เมื่อเดือนกรกฎาคม 2549 พร้อมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการ ๓ คณะ ภายใต้คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ดังนี้
 - คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการบริหารจัดการ
 - คณะอนุกรรมการด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
 - คณะอนุกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล
- ศธ. แต่งตั้ง**คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน** (ดร.ปริญญานุช ความเป็นประธาน) ภายใต้คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการบริหารจัดการ เพื่อทำหน้าที่จัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ ในทุกระดับ
- **คณะทำงานบูรณาการฯ** จัดทำตัวอย่างการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 80 สถานศึกษา จากทุกภูมิภาค ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2549
- การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ได้ผลผลิตหลักคือหน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้ ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดและการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน
- ปัจจุบัน ได้พัฒนาตัวอย่าง**การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง** 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถม 1 – มัธยม 6) หรือเทียบเท่า รวมทั้งระดับอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับนำไปทดลองใช้ (สามารถ download ได้จาก www.sufficiencyeconomy.org หรือจาก www.moe.go.th)

ความก้าวหน้า

- เนื่องจากการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ เน้นการใช้งานได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในการเรียนการสอนในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร คณะทำงานบูรณาการฯ จึงได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาต่างๆ ที่สนใจ อาสาสมัครร่วมเป็นเครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ปัจจุบัน มีสถานศึกษาอาสาสมัครทดลองใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ประมาณ 800 แห่ง เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จริงมากยิ่งขึ้น
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับคณะทำงานบูรณาการฯ จะดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ระหว่างสถานศึกษาอาสาสมัคร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น
- แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรมี 3 ด้าน ได้แก่
 - การปรับปรุงร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง หรือมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี
 - การปรับใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้น ตามภูมิสังคมของสถานศึกษา
 - การพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสาระอื่นๆ ของแต่ละชั้นปีที่ยังไม่ได้จัดทำในครั้งนี้
- เครือข่ายสถานศึกษาอาสาสมัครทดลองใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง จะร่วมกันนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ในช่วงเดือนธันวาคม 2550 เพื่อร่วมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 80 พรรษา

ส่งท้าย

- การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาต้องเริ่มที่แต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู จะต้องเห็นคุณค่า มีความศรัทธา ที่จะใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และมีแรงจูงใจในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- การบรรจุหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกชั้น รวมถึงระดับอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ฝึกฝนให้เด็กและเยาวชน คติวิเคราะห์เป็นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างค่านิยมในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และรักษาสິงแวดล้อม
- อย่างไรก็ดี การศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาโดยรวม ความยั่งยืนของการพัฒนา บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นจริงได้ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงให้กลายเป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมการพัฒนาของประเทศ